

op spoorwegterreinen ten zuiden van de lijn Amsterdam-Enschede vrij algemeen voorkomt. We dienen er wel rekening mee te houden dat dit algemeen voorkomen van tijdelijke aard kan zijn. Het is al ruim twee eeuwen bekend dat *Philanthus*, afhankelijk van een opeenvolging van warme of koele en natte zomers, sterk kan fluctueren (Hendrix, 1786; Simonthomas, 1974, 1984; Lomholdt, 1975; Lefeber, 1979).

Dankwoord. — De auteur dankt prof. dr. P. Zonderwijk voor de kritische opmerkingen bij het schrijven van dit manuscript.

LITERATUUR

- Burger, H. C., L. J. W. de Goffau & S. A. Ulenberg, 1984. Bijzondere aantasting door insecten in 1983. — *Ent. Ber., Amst.* 44: 145-150.
- Hendrix, P., (1786) 1889. *Het Gelders Bijenboek, langs de Maas, Peel en Viers*. MS, gepubliceerd in de Maasgouw: 373-440.
- Koster, A., 1984. Verspreiding en betekenis van de Nederlandse spoorwegflora. — *Publ. Minist. Landbouw en Visserij, Adviesgroep Vegetatiebeheer* 4: 1-169.
- Lefeber, Br. V., 1979. Verspreidingsatlas van 64 soorten Nederlandse graafwespen (Hymenoptera: Sphecidae p.p.). — *Ned. faun. Meded.* 2: 1-95.
- Lomholdt, O., 1975. The Sphecidae (Hymenoptera) of Fennoscandia and Denmark. — *Fauna ent. scand.* 4 (1/2): 1-452.
- Maarel, E. van der, 1971. Flora statistieken als bijdrage tot de evaluatie van natuurgebieden. — *Gorteria* 5: 176-188.
- Mennema, J., 1980. De standaardlijst van de Nederlandse flora. — *Atlas van de Nederlandse flora* (Mennema et al. ed.): 30-31, Kosmos Amsterdam.
- Simonthomas, R. T., 1974. Sphecidae-vangsten in Tienray (Limburg). — *Ent. Ber., Amst.* 34: 56-58.
- , 1984. *Polistes* (P.) *gallicus* (Linnaeus) nieuw voor de Nederlandse fauna (Hymenoptera: Vespidae). — *Ent. Ber., Amst.* 44: 113-116.
- Zonderwijk, P., 1971. *Philanthus triangulum* Fabricius (Hym. Sphecidae). — *Ent. Ber., Amst.* 31: 79.
- , 1974. Natuurbehoud op het spoor. — *Natuurbehoud* 2: 33-37.

Adviesgroep Vegetatiebeheer, Bornsesteeg 69, 6708 PD Wageningen.

LACCOBIUS OBSCURATUS ROTTENBERG (COLEOPTERA: HYDROPHILIDAE). In mijn publikatie over de Nederlandse soorten van het genus *Laccobius* Erichson (*Zoöl. Bijdr.* 28: 59-84, 1982) stelde ik op p. 79 dat *L. obscuratus* in ons land niet inheems is.

Een bij vroegere auteurs veel gebruikt synoniem voor deze soort is *L. scutellaris* Motchulsky. Van der Wiel, 1938 (*Tijdschr. Ent.* 81: 33) en Van der Wiel & Reclaire, 1948 (*Tijdschr. Ent.* 89: 72) vermelden *scutellaris* van drie vindplaatsen: Belfeld, Brunsumerheide en Maalbeek (Belfeld). De status van dit materiaal bleef onzeker. Recentelijk vond ik in de collectie van het Zoölogisch Museum Amsterdam vier exemplaren, waarvan er drie tot *L. obscuratus* behoren, van twee van de bovengenoemde vindplaatsen: Belfeld, 4.VI.1927, Lieftinck leg. (1 ♂), en Maalbeek (Belfeld), VI.1937, Van Nidek leg. (1 ♂, 1 ♀). Van beide ♂ heb ik de genitalia geprepareerd. *L. obscuratus* lijkt in veel opzichten op *L. atratus* Rottenberg. Alleen de ♂ van beide soorten zijn met zekerheid van elkaar te onderscheiden. Voor verschillenmerken verwijs ik naar mijn bovengenoemde publikatie.

A. L. van Berge Henegouwen, Museon, Stadhouderslaan 41, 2517 HV 's-Gravenhage.